

ГЛИБИННО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РУЙНІВНОЇ ПОВЕДІНКИ
ОСОБИСТОСТІ

Стаття присвячена огляду наукових концепцій щодо проблеми впливу деструктивних тенденцій психіки на поведінку суб'єкта. Увага акцентується на деструктивних тенденціях психіки які знаходять свій вияв у агресивності, аутоагресивності, різних форм самоушкодження тощо. Розкрито суть феномена психологічної смерті і його глибинно-психологічних витоків які пов'язані з травмічним досвідом дитинства. Доведено, що на формування деструктивних (руйнівних) тенденцій має вплив базальна тривога, яка актуалізує мортідні тенденції. Встановлено взаємозв'язок руйнівних тенденцій з об'єктивними відношеннями, що виявляється у негативізмі щодо оточуючого світу та самого себе.

Ключові слова: психологічна смерть; психологічна імпотенція; несвідоме; глибинні механізми психіки; об'єктні відношення; дезадаптація; метод активного соціально-психологічного навчання; психокорекція; процесуальна діагностика.

Вступ. Сучасний військовий етап який переживає українське суспільство характеризується соціально-політичними та економічними змінами підвищеним рівнем емоційної напруги, що призводить до актуалізації руйнівних тенденцій психіки. Такі тенденції знаходять своє вираження у: агресивності, соціальному відчуженні, депресивності, суїцидальних виявах, асоціальній та залежній поведінці суб'єкта тощо. Ця проблема є недостатньо вивченою в контексті глибинної психології, оскільки значна увага приділяється соціальним, а не глибинним детермінантам даних проблем. Дослідження глибинно-психологічних передумов деструктивної поведінки суб'єкта наражається на поверхневе розуміння її мотивів, чому і присвячено багато наукової літератури.

Метою статті є дослідження вияву деструктивних тенденцій психіки на поведінку суб'єкта.

Теоретичне підґрунтя. Істотний внесок у розробку питання деструктивної (руйнівної) поведінки особи здійснено такими дослідниками як: Р. Мертон, А. Коен, К.С. Льюїс, Л.А.Ланцова, С.Р.Петросян, Т.С. Яценко та багатьма іншими дослідниками. Заявлена тема статті потребує чіткого визначення поняття «тенденція». У словниках цей термін окреслюється як «психічний стан людини, який визначає спрямованість і вибірковість її мислення», «напрямок розвитку явища або процесу; форма вияву законів, які не мають іншої реальності, окрім як у наближенні, в тенденції» [3, с. 242]. Стверджується, що в одному і тому самому явищі можуть міститися різні і навіть протилежно спрямовані тенденції.

Питання динаміки енергії розкрито у роботах академіка АПН України Т.С. Яценко. Розроблена дослідницею в межах психодинамічної теорії «Модель внутрішньої динаміки психіки» (рис. 1) доповнює структуру

психіки за вертикаллю (за З. Фрейдом) лінійними взаємозалежностями, що дозволяє розкрити її функціонування в єдності суперечливих тенденцій та дослідити виникнення деструктивних тенденцій. «Модель» (див. рис. 1) ілюструє внутрішню суперечність психіки, яка зумовлена тяжінням до минулого досвіду (в дитинство) і до соціальних успіхів (у майбутнє) та поєднання цих суперечливих тенденцій в їх співіснуванні, без взаємного нівелювання.

Рис. 1. Модель внутрішньої динаміки психіки, розроблена Т. С. Яценко

Внутрішня суперечність психіки знаходить вияв у наступних тенденціях: «до сили» та водночас «до слабкості»; прагнення до людей та одночасному відстороненні від них (від людей); до життя і водночас до смерті. Тенденція «до сили» є просоціально зорієнтованою. Водночас захисти через відступи від реальності продукують тенденцію «до слабкості», яка пов'язана з «незавершеними справами дитинства», що суперечать просоціальним цілям суб'єкта та ослаблюють його активність (психологічно імпотують). Тенденція «до людей» зумовлює потребу в контактах з оточенням, але поряд із нею існує тенденція «від людей» (до психологічної імпотенції), що передбачає несвідоме прагнення до руйнування стосунків через дискредитацію оточуючих

людей, агресію, задрощі, ревності тощо. Тенденція до психологічної смерті та тенденція до життя пов'язані з глобальними, базовими суперечностями. Т. С. Яценко зауважує, що може відбуватися загострення внутрішньої суперечності між тенденціями до психологічної смерті та до життя [6, с. 112]. Така суперечність може призвести до порушення психологічного балансу та домінування деструктивних тенденцій до психологічної смерті, психологічної імпотенції.

Результати і обговорення. У контексті дослідження деструктивних тенденцій психіки та їх вияву в поведінці особи окреслимо поняття деструкція. У словнику практичного психолога [4, с. 115], поняття «деструкція» окреслюється як руйнування, порушення нормальної структури будь чого, знищення; руйнування системи та її функцій. Деструкція виступає як руйнування вже існуючої структури, системи, явищ, процесів, що обумовлює дисфункцію процесу функціонування організму як системи. Як стверджується у філософському словнику, система характеризується єдністю та цілісністю взаємозв'язків між існуючими в ній елементами. Системі властива рівновага, яка підтримується між її складовими та дозволяє взаємодіяти з іншими системами. Для структури системи є характерним боротьба та взаємодія різноспрямованих елементів, а «рухлива рівновага» є невід'ємною частиною функціонування системи, та виступає передумовою пристосування до оточуючого середовища. Повна стабілізація процесів, означає зупинку, що передбачає руйнацію цілісності системи [4; 6].

Критичним моментом для системи є статичність, чи повна дестабілізація (хаос) з неможливістю подальшої стабілізації та накопиченні при цьому енергії в середині неї. Система "прагне" до досконалості, вона перш за все «намагається» уникнути руйнації шляхом відсторонення. Як стверджував Ж. Бодріяр вона (система) намагається уникнути розпаду за допомогою «симулярків» штучних, неістених утворень які повинні заслонити принцип «анулювання», що для системи є смертю. Так деструкція обумовлює порушення цілісності системи її рівноваги та взаємозв'язків між її елементами. Боротьба та взаємодія різноспрямованих частин системи може порушуватись, що породжує її деструктування, а з тим і руйнацію [1; 4]. Уникнення такого руйнування може відбуватися ілюзорним способом відсторонення, втечі, маскуванню, що знижує напругу у середині системи.

У філософії, поняттям "деструкція" характеризують розуміння буття суб'єктом, що передбачає не тільки руйнування розуміння світу, а й усієї філософської традиції [1]. Деструкція, визначається як спосіб відношення людини до світу, що впливає на сприйняття нею реальності, а саме: у вигляді абстрагування від

унікальності речей та людей; втрати цілісності сприйняття світу; витіснення духовності тілесністю; відсутність здатності до творчості; прагнення до знищення того, що неможливо підкорити [1]. На універсальності деструкції (такої що охоплює світ в цілому) було наголошено філософом Г. Маркузе, який стверджує, що світ з самого початку має в собі руйнівний початок «страждання, насилля та руйнація є суттю категорії як природної так і людської діяльності, безжального та безсердечного світу» [4, с. 497]. «сама цивілізація яка має в собі зародок руйнування перетворює добро у зло та навпаки» [4, с. 109]. Г. Маркузе стверджує, що енергія є нейтральною сама по собі та має здатність до поєднання з силами відродження та руйнації адже природа інстинктів життя та смерті передбачають володіння позитивними та негативними якостями водночас. Філософ пише – «некерований Ерос, також може бути згубним як і його двійник інстинкт смерті» [4, с. 16]. Таким чином явище деструкції безпосередньо пов'язано із потягом до смерті. Деструктивність знаходить вияв у сприйнятті суб'єктом оточуючого світу та у відношенні до самого себе, що характеризується дезадаптованістю.

Феномен деструктивності у психоаналізі окреслено поняттям «деструд», який означає руйнування статичної структури будь-чого (ця категорія є тотожною енергії Танатосу та аналогічною лібідо, але протилежною йому за напрямом та функцією) [2, с.207]. У психоаналітичній літературі проблема деструкції була досліджена С. Шпильрейн, З. Фрейдом, Э. Фроммом, К Менінгером. З.Фрейд твердить, що елемент деструктивності властивий кожній живій істоті. Він спрямований на приведення її до попереднього «неорганічного стану» та знаходить вираження в агресії, ненависті та руйнівній поведінці. Такі деструктивні дії обумовлені енергією мортідо, яка базується на інстинкті смерті. Тенденція повернення до стану не існування пов'язана з "вимушеним повторенням" вродженим прагненням повернення до стану не існування" [2, с. 103]. З. Фрейд стверджував, що в основі психічної життєдіяльності суб'єкта лежать потяги до смерті (Танатос), який підштовхує організм до знищення та руйнування, та до життя (Ерос), що слугує збереженню життя. Дію цих потягів дослідник окреслює так: "Ерос діє із самого початку життя як "інстинкт життя" на противагу «інстинкту смерті», що виник в результаті оживлення неорганічного" [2, с. 115]. Існує співвідношення між цими інстинктивними силами та наявністю у фізіологічних процесах організму двох протилежних тенденцій – анаболізму та катаболізму, які пов'язані з двома типами клітин людського організму, що є потенційно вічними та водночас приреченими на смерть.

З. Фрейд зазначає: "Інстинкт смерті підкорюється принципу ентропії (закону термодинаміки, згідно з яким кожна динамічна система прагне до рівноваги), тому «метою» кожного життя є смерть» [2, с. 86-87]. Цієї ж позиції дотримується С. Фанті, що окреслює потяг до смерті як тенденцію до повернення в порожнечу: «Ключовими елементами (відношення між Еросом та Танатосом) є те, що потяг до смерті базується на принципі постійності пустоти... це схильність повернення в порожнечу» [2, с. 103]. Таким чином для деструктивних тенденцій є характерною інертність статичність, порушення цілісності системи, що призводить до її руйнації. Деструкція окреслюється як така, що є базовою у психіці суб'єкта, вона породжена інстинктом смерті та пов'язана із механізмом вимушеного повторення.

Внесок у дослідження витоків деструктивності психіки суб'єкта здійснено С. Шпильрейн [1]. Дослідниця стверджує, що у глибинах психіки суб'єкта є те, що спрямовує його до сомоушкодження та саруйнування адже «Я» може реагувати на біль як на задоволення. Такий парадокс вона пояснює тим, що лібідний потяг має дві сторони руйнацію та задоволення. Несвідоме живе водночас у теперішньому, минулому і майбутньому часі, для нього усе злите в одному місці зародження. У несвідомому існують протилежності які є одним цілим, воно прагне до недиференційованого стану – первинного. С. Шпильрейн зазначає: «Все, що нами рухає (несвідоме) прагне бути єдине, зрозуміле, та відредаговане і таке вираження воно знаходить у символічних формах» [1, с. 210]. Деструктивні тенденції психіки можуть знаходити вияв у таких формах поведінки як аскетизм, алкоголізм, членоушкодження, що й призводить до дезадаптації суб'єкта.

Е. Шнейдман наголошує на існуванні мотивів саморуйнівної поведінки, що є прихованими від суб'єкта. Мова йде про алкоголізм, наркоманію, садизм та антисоціальну поведінку, потяг до екстремальних видів спорту [4]. де суб'єкт на несвідомому рівні спрямовує свій організм до смерті. Близької позиції дотримується К Менінгер, він окреслює різні форми саморуйнівної поведінки, що є виявом деструктивних тенденцій психіки. До таких форм дослідник відносить самогубство та хронічне самогубство (аскетизм, мучення, неврастенія, алкоголізм, антисоціальна поведінка, психози), локальне самогубство (членоушкодження, симуляція, поліхерургія, передбачувані нещасні випадки, імпотенція та фігідність) органічне самогубство (соматичні захворювання). К Менінгер вказує на глибинні мотиви суїцидальної поведінки зазначаючи, що обтяжений такими тенденціями поведінки, суб'єкт продукує деструктивні імпульси, активізовані мортідною енергією, яка

спрямовується на самого суб'єкта. Водночас із почуттям ненависті, образи, бажанням вбити, покарати «кривдника», існує почуття провини, ненависті до самого себе. Останнє знаходить вираження на поведінковому рівні, зокрема в: аскетизмі, мучення, алкогольній залежності, антисоціальній поведінці, членоушкодженні, навмисних нещасних випадках та ін [1]. Такі прояви є символічним формами вираження внутрішнього самовідчуття суб'єкта: відчуття депресивності, покинутості, безперспективності, фатуму життя. Для перелічених станів характерне відчуття внутрішньої розщепленості, що знаходить відображення у прагненні покарати себе та оточення, алкогольній залежності, асоціальній поведінці та ін.

Э. Фромм стверджує що деструктивність виникає тоді коли людина «...нездатна творити, ... вона постійно відчуває свою ізольованість та нікчемність саме тоді особистість прагне до самоствердження за будь яку ціну навіть ціною варварського руйнування» [3, с. 325]. Дослідник стверджує, що історія людства, дає картину неймовірної деструкції, що кожного разу є все глибшою. Е. Фромм наголошував що «Деструкція та жорстокість – це не інстинктивні потяги, а пристрасті, які корінням сягають в цілісну структуру людського буття. Вони відносяться до того що дає сенс життю; їх немає і не може бути у тварини, так як вони за соєю природою є сутністю людини [3]. Дослідником виділено типи деструкцій (доброякісні і злроякісні) та зазначено, що «основою найзлроякіснішої деструкції і не людяності» (є жорстокість, садизм та некрофілія), а «найбільш важким патологічним станом» є «синдром розпаду» [3, с. 322]. В основі найбільш небезпечної форми деструкції лежить синдром розпаду, що включає в себе любов до усього омертвілого, нарцисизм та симбіозно-інцестну фіксацію, все це є основою потягу суб'єкта до руйнування та ненависті. Дослідник пише: «Садиському характеру властиве підкорення усього живого, воно повинно бути під контролем... Людина стає садистом через те, що відчуває себе імпотентом, нездатним до життя та компенсує цей недолік владою» [3, с. 369]. Подібний до садиського характеру є некрофілічний: «Для некрофілічного характеру характерне: тяжіння до всього мертвого, хворого, того, що розкладається; пристрасне бажання перетворення всього живого в неорганічне, як пристрасть до руйнації заради, руйнування, як цікавість до всього механічного» [3, с. 417]). Е. Фромм виділяє наступні риси некрофілії: безжизність при спілкуванні, холодність, малорухливий вираз обличчя, обожнювання техніки, часте вживання слів, пов'язаних з руйнуванням або з екскрементами, перевага темних тонів в одязі і тому подібне [3]. Так Е. Фроммом яскраво окреслено вияв деструкцій у світосприйнятті суб'єкта та відношенні до себе. Таке відношення знаходить

вияв у садизмі, агресивності, патологічній залежності від оточуючих, алкогольної, наркотичної залежності, а також ненависті до всього живого, прагненні знищити життя.

В основі деструктивної поведінки особи лежить базальна тривога зазначає К. Хорні. Дослідниця стверджує, що базальна тривога виявляється у «всепроникаючому відчутті самотності, безпорадності та ізольованості у ворожому світі» [7, с. 264]). Дослідниця твердить, що базальна тривога виникає на початку життя суб'єкта в разі відсутності відчуття безпеки в міжособистісних стосунках дитини з батьками, вона перебує інстинктивним потягам.

Згідно з К. Хорні, базальна тривога формує сприйняття суб'єктом оточуючого світу як холодного, ворожого, здатного завдати шкоду. Таке сприйняття породжується соціалізацією індивіда, адже з дитинства він стикається з оточенням, яке реалізує власні нереалізовані дитячі потреби через залякування, гіперопіку, агресивність по відношенню до дітей, тим самим породжуючи в них відчуття меншовартості, ревнощів тощо. У такому середовищі в дитини не розвивається адекватне почуття приналежності до групи, а навпаки, з'являється гостре відчуття незахищеності, самотності, непотрібності, що й формує базальну тривогу [7], актуалізує деструктивні тенденції. За К. Хорні, якщо дитина не відчуває з боку батьків любові, бажаності, безпеки, в неї виникає ворожість, яка трансформується в базальну тривогу, що в подальшому житті спрямовується на оточення у вигляді недовіри, ненависті, агресії тощо. Отже, сприйняття індивідом реальності формується на основі попереднього інфантильного досвіду. Тому здатність дитини пристосовуватися до вимог оточуючого середовища через омертвіння власних потреб у любові, розумінні, співчутті є похідною від досвіду, отриманого в дитинстві (де доводилося блокувати лібідні почуття). Результатом останнього є емоційна омертвілість, нездатність переживати емоції радості, щастя [1]. Загострюються відчуття самотності, безперспективності, неповноцінності, безмісцевості життя. В основі таких переживань лежить тривожність, яка актуалізується нереалізованою лібідною енергією.

Г. Мюрей наголошує на схильності суб'єкта омертвіяти життя, що є виявом деструктивності. Дослідник твердить: «Ми можемо бачити увядання перших ростків життя індивіда, ніби він став порожнім чи повним у самому серці поза буттям. Прослідковуються короткочасна, поверхнева соціальна взаємодія, вихід та вхід знаходиться на мінімумі. Людина являє собою ізолятор. Для неї людський рід стає повністю непривабливим, ненависним, монотонним колообертом непотрібних подій... Емпатія в ній померла, вона інертна як камінь, якого не зачіпають події та конфронтації» [8, с. 340]. Дослідник також стверджує, що така

форма омертвіння є специфічною формою життя адже суб'єкт рухається до смерті заради нового життя. Таке прагнення може приймати як деструктивне, так і конструктивне спрямування. Близької позиції дотримується. Суб'єкт може знаходитися в ілюзії творчості (світлого початку), тим самим від нього залишається прихованим мортідний бік власної діяльності. Тому нерідко негативні вчинки, видаються за позитив, добро. Останнє підтверджує життя А. Гітлера, який намагався впровадити єдину світову ідеологію – нацизм (превалювання арійської нації над іншими).

Висновки. Деструкція характеризується як руйнування статичної структури, що обумовлена стабілізацією, руйнуванням цілісності системи. Будь яка жива система схильна до уникнення руйнування шляхом відчуження, втечі, маскуванню, що знижує напругу у середині неї та дозволяє адаптуватися (хоч і ілюзорним шляхом). Деструктивне спрямування виявляється у людей із слабкою здібністю до адаптації, у тих, хто бореться за перевагу за допомогою егоїстичної поведінки і стурбований досягненням особистої слави за рахунок інших, що призводить до руйнування контактів з оточенням.

Вираження деструкцій психіки знаходить відображення у сприйнятті суб'єктом оточуючого світу та у відношенні до самого себе. Для тенденції до психологічної смерті є характерним: почуття безнадії, безвиході, розчарованості життям, психологічної самотності, покинутості, відчаю, безмісцевості існування, «глухого кута життя», втрати інтересу до зовнішнього світу та життя, смерті душі, внутрішнього розколу, відчуття відрази від життя, сприйняття життя "через скло", як фатуму, відрізаності від життя, соціальне відчуження, мазохізм, садизм, прагнення руйнування, омертвіння життя, знищення оточення та самогубство.

Тенденція до психологічної імпотенції виявляється у: неможливості виявляти чуттєвість, радіти життю, відчутті непотрібності, небажаності, неповноцінності, образи, ревнощів, заздрощів, відсутність власної думки, недовірі оточенню, залежність від думки оточення, несамостійність, відчуття знедоленості, меншовартості, невпевненості у собі, нездатності до близьких та щирих стосунків, емоційній черствості, «холодності», недовірі до любові з боку партнера, розчаруванні, остраху зради, бездіяльності, страху стосунків з оточуючими людьми, відчуття ворожості до оточення, знеособленні партнера по спілкуванню, прагненні до підкорення, маніпулювання оточенням.

Перспективи наукових досліджень полягають у дослідженні вияву деструктивних тенденцій психіки в образно-символічних формах презентації змісту несвідомого.

Список використаних джерел

1. Степанов О.М. (2006). Психологічна енциклопедія. Від А до Я. Київ. Академвидав. 423 с.
2. Фройд З. (2021). Вступ до психоаналізу. Нові висновки. Київ. Богдан. 472 с
3. Фромм Еріх (2019). Втеча від свободи . Харків: Книжковий Клуб. 288 с.
4. Шапар В.Б. (2007). Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор. 640 с.
5. Яценко Т.С. (2019). Архаїчний спадок психіки: психоаналіз феноменології проблеми. Дніпро : Інновація. 283 с.
6. Яценко Т. С., Глузман О. В., Калашник І. В. (2008). Глибинна психологія: діагностика та корекція тенденції до психологічної смерті. Навчальний посібник . Ялта: РВВ КГУ. 204с.
7. Drury, J. (2012). Collective resilience in mass emergencies and disasters: A social identity model. In J. Jetten, C. Haslam. & S. Haslam (Ed.), The social cure: Identity, health, and well-being. Alexander, Hove, Psychology Press, pp. 195–215.
8. Palmer S., Whybrow A. (2006). The coaching psychology movement and its development within the British Psychological Society. International Coaching Psychology Review. Vol. 1. № 1. Pp. 5-1

References

1. Stepanov O.M. (2006). Psykhologhichna encyklopedija. Vid A do Ja. [Psychological encyclopedia. From A to Z]. Kyiv. Akademvvdav. 423 s (in Ukrainian).
2. Frojd Z. (2021). Vstup do psykhoanalizu. Novi vysnovky. [Introduction to psychoanalysis. New findings]. Kyiv. Boghdan. 472 s (in Ukrainian).
3. Fromm Erikh (2019). Vtecha vid svobody . [Escape from freedom]. Kharkiv: Knyzhkovyj Klub. 288 s
4. Shapar V.B. (2007). Suchasnyi tлумachnyi psykhologhichnyi slovnyk. [Modern explanatory psychological dictionary]. Kharkiv: Prapor. 640 s.
5. Jacenko T.S. (2019). Arkhaičnyi spadok psykhiky: psykhoanaliz fenomenologhiji problemy. [The archaic legacy of the psyche: a psychoanalysis of the phenomenology of the problem]. Dnipro : Innovacija. 283 s (in Ukrainian).
6. Jacenko T. S., Ghluzman O. V., Kalashnyk I. V. (2008). Ghlybynna psykhologhija: diaghnostyka ta korekcija tendenciji do psykhologhichnoji smerti. [Depth psychology: diagnosis and correction of the tendency to psychological death]. Navchalyni posibnyk . Jalta 204s (in Ukrainian).
7. Drury, J. (2012). Collective resilience in mass emergencies and disasters: A social identity model. In J. Jetten, C. Haslam. & S. Haslam (Ed.), The social cure: Identity, health, and well-being. Alexander, Hove, Psychology Press, pp. 195–215. https://www.academia.edu/1190252/Collective_resilience_in_mass_emergencies_and_disasters_A_social_identity_model
8. Palmer S., Whybrow A. (2006). The coaching psychology movement and its development within the British Psychological Society. International Coaching Psychology Review. Vol. 1. № 1. Pp. 5-1

Summary

Kalashnik I. V. PhD in Psychology, associate professor, Cherkasy National University of Bohdan Khmelnytsky

DEEP-PSYCHOLOGICAL PREREQUISITES OF DESTRUCTIVE PERSONAL BEHAVIOR

Introduction. The article is devoted the review of scientific conceptions in relation to the problem of influencing of destructive tendencies of psyche on the conduct of individual. Attention is accented on the destructive tendencies of psyche which find the expression in an aggressiveness, depressed, feeling of loneliness of alcoholic, narcotic dependence.

Purpose. Essence of the phenomenon of psychological death is exposed, to psychological impotence and he is exposed glubinno-psikhologicheskije sources which are related to traumatic experience of childhood. It was found that forming of tendency towards psychological death results from the basal anxiety, which actualizes mortido tendency.

Originality. Elucidated was correlation between the tendency towards psychological death and object relationship that manifests itself as a negativism regarding the world. Destructive forms of behavior are manifested in the destruction of the world perception of the subject. Such a relationship is manifested in sadism, aggressiveness, pathological dependence on others, hatred of all living things, and the desire to destroy life. It is established that destructive orientation is found in people with a weak ability to adapt, in those who fight for superiority with the help of selfish behavior and are concerned about achieving personal glory at the expense of others, which leads to the destruction of contacts with the environment

Conclusions. Destruction is characterized as the destruction of a static structure due to stabilization, the destruction of the integrity of the system. Any living system tends to avoid destruction through alienation, escape, masking, which reduces the tension within it and allows adaptation (albeit in an illusory way). The expression of destruction of the psyche is reflected in the subject's perception of the surrounding world and in the relationship to himself.

Key words: psychological death; psychological impotence; unconscious; deep psychic mechanisms; object relationships; deadaptation; active socio-psychological training method; psycho-correction.

Received/Поступила: 28.07.23.